

*Forslag til folketingsbeslutning vedrørende
produktion og eksport af krigsmateriel.*

[Af Bilgrav-Nielsen (RV) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 72. Fremsat 29/2 80).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

I folketingssamlingen 1977-78 fremsatte det radikale venstre et forslag til folketingsbeslutning om produktion og eksport af krigsmateriel. Det centrale i forslaget var ønsket om et forbud mod eksport af krigsmateriel, et forbud, der ikke skulle kunne dispenseres fra.

Det forslag til folketingsbeslutning, som tinget skal behandle i dag, er identisk med det tidligere radikale forslag, bortset fra at det denne gang ikke indeholder et udkast til en ny krigsmateriellov.

Den daværende justitsminister foretog i sit indlæg under førstebehandlingen den 3. marts 1978 en nøje gennemgang og vurdering af det radikale forslag, der mandede ud i, at forslaget og en vedtagelse af en ny lovgivning efter de retningslinjer, der var angivet i forslaget, ville have uheldige og uoverskuelige virkninger for forsvaret, for erhvervslivet og for beskæftigelsen.

Det var regeringens vurdering i 1978, og det er fortsat i 1980 regeringens opfattelse. Den bygger nu som dengang på den indstilling, at den gældende krigsmateriellov og våbenlov i det væsentlige har været et godt og tilstrækkeligt fundament for den førte tilbageholdende våbeneksportpolitik, når man samtidig skal tage hensyn til danske forsvarsinteresser, til samarbejdet i NATO og til erhvervs- og beskæftigelsespolitikken.

Samtidig vil jeg gerne benytte lejligheden til at fremhæve, at det også fortsat er regeringens opfattelse, at Danmark stadig aktivt bør bidrage til at sikre freden og til at skabe forståelse for det ønskelige i nedrustning. Men nu som i 1978 må regeringen realistisk erkende, at et isoleret dansk skridt i den af de radikale ønskede retning kun vil have ringe indflydelse på andre og langt mere betydelige våbeneksporterende landes holdning. Det radikale forslag vil kun have mening som led i en samlet international nedrustningsaftale.

Da regeringens holdning som nævnt er uændret i forhold til 1978, skal jeg undlade at foretage en mere detaljeret gennemgang og uddybning af de synspunkter og hensyn, der ligger bag denne holdning, men tillade mig at henvise til den daværende justitsministers indlæg.

På baggrund af de ordførertaler, der blev holdt under debatten i 1978, er det min vurdering, at det også her i dag vil vise sig, at et stort flertal i folketinget fortsat står bag den våbeneksportpolitik, som skiftende regeringer har ført gennem en meget lang årrække.

Otto Mørch (S):

Socialdemokratiet ønsker ingen ændringer i den våbeneksportpolitik, vi har ført i en lang årrække, i øvrigt på linje med de øvrige nordiske lande.

Det ønsker vi ikke, fordi med gældende lovgivning bliver både vore forsvarspolitiske interesser og vor erhvervs- og beskæftigelsespolitik tilgodeset. Ingen tvivl om det. Der er heller ingen tvivl om, at socialdemokratiet selvfølgelig fortsat vil arbejde aktivt og realistisk for det ønskelige i en stærkere nedrustning, realistisk som led i en samlet international nedrustningsaftale. Jeg tror, at forslagsstillerne hermed helt er klar over vores præcise stilling på dette område.

Nathalie Lind (V):

Justitsministeren gav udtryk for, at da man debatterede det tilsvarende forslag i 1978, var der her i tinget bred tilslutning til de tanker, den daværende justitsminister fremførte. Det samme gjaldt mit partis ordfører, og jeg kan sige, at heller ikke vores holdning er på noget punkt ændret.

Jeg finder ikke anledning til at komme med et længere indlæg, argumenterne er fremført. Læser man Folketingstidende fra 1977-1978, ser man, hvordan både hensynet til forsvaret, hensynet til industrien og hensynet til beskæftigelsen taler for, at vi opretholder vores hidtidige våbenpolitik. Vi havde jo i 1979, tror jeg det var, en debat, ganske vist med lidt andet fortegn, foranlediget af fremskridtspartiet, og vi havde et forslag fra centrum-demokraterne, men også dengang havde det store flertal i folketinget samme opfattelse som hidtil. Det betragter jeg som en

[Nathalie Lind]

lykke, og jeg kan tilsige ministeren, at vi deler denne opfattelse.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg kan på det konservative folkepartis vegne over for den nuværende justitsminister gøre det samme, som jeg gjorde over for den daværende justitsminister i 1978, nemlig fuldt og helt understrege det, ministeren har sagt her i dag, og henvise til, at hvad der blev sagt i 1978, fortsat er gældende også for vort vedkommende. De betragtninger, fru Nathalie Lind understregede, gør sig også gældende for vort vedkommende. Det eneste, jeg måske kan føje til som en ting, der ikke er sagt her i dag, men blev sagt for år tilbage, er, at vi heller ikke vil være med til at forflygtige ministeransvaret og derfor heller ikke ønsker noget henlagt til dette ting. Vi må derfor afvise det forslag til folketingsbeslutning, som her er fremkommet.

Dohrmann (FP):

Jeg tror da, at alle her i salen kan være enige om, at krig og produktion af krigsmateriel er tåbeligt. Men når forholdene nu engang er, som de desværre er, så nytter det altså ikke noget, at man anlægger den slags naive betragtninger, som det radikale venstre her gør. Vi mener også, at lov nr. 139 af 7. maj 1937 trænger til revision, men den går altså i modsat retning af det, de radikale her gør sig til talsmænd for. Vi mener, at det er tåbeligt, at vi på en lang række områder må sige nej til en produktion, som vi kunne deltage i.

Det fremgår ret tydeligt af forslaget, at de radikale faktisk heller ikke ved, hvad de selv vil, for hvis de havde vidst det, så havde de nok udarbejdet et egentligt lovforslag i stedet for at komme med et forslag til folketingsbeslutning. Jeg ved ikke, hvor langt man vil gå, derfor vil jeg da godt spørge den radikale ordfører, om sådan noget som lange underbukser til militæret også er krigsmaterielproduktion. Er det også noget, vi ikke må producere? Og sådan er der en lang, lang række ting.

Ebba Strange (SF):

De tidligere ordførere har henvist til de indlæg, de havde, da dette forslag blev behandlet her i tinget den 3. marts 1978, i en

lidt anden form, men dog med det samme indhold. Det kan jeg også gøre, og det betyder, at jeg bliver den første i ordførerrækken, der giver de radikales forslag en positiv modtagelse. Vi har heller ikke ændret standpunkt. Vi synes, det er vigtigt, at man, hvis man fra dansk side mener noget som helst med, at man går ind for nedrustning, tager nogle aktive skridt i den retning, også selv om vi bliver et land, der gør det alene og er det første land, der gør det.

Justitsministeren gjorde det i sit svar, at han henviste til, hvad den tidligere justitsminister, hr. Erling Jensen, sagde ved den nævnte behandling. Den tidligere justitsminister sagde dengang – det kan læses i sp. 7130 i Folketingstidende 1977–78 – at hovedprincippet i dansk våbeneksport gennem en årække har været at nægte eksporttilladelse til lande, der er inddraget i krigeriske begivenheder, eller til områder, hvor forholdene er så urolige eller ustabile, at de må befrygtes at udvikle sig til væbnede konflikter, herunder borgerkrig eller væbnet undertrykkelse af befolkningsgrupper. Og endelig til lande, mod hvilke der af FN er vedtaget våbenembargo.

Jeg synes, det er vigtigt at holde fast ved – jeg ved ikke, om jeg må sige »hykleriet«, men det må man vist godt nu, det måtte man ikke for nogle år siden – hykleriet i denne bestemmelse, for hvad skal de våben bruges til? De skal selvfølgelig bruges til at skyde hinanden med, eller hvad det nu er. Selv om man fra Danmarks side nægter våbeneksport i en øjeblikkelig krigerisk situation, så ved vi jo fra alle de begivenheder, der sker rundt om i verden, hvor let en spændt situation kan udvikle sig til en krigerisk situation, og i samme øjeblik bliver de danske våben naturligvis brugt i den pågældende konflikt. Derfor synes jeg i meget høj grad, man burde tage dette forslag alvorligt.

Jeg er også enig i de radikales bemærkninger om, at bl. a. fordi våbenproduktion lægger beslag ikke bare på økonomiske, men også på materielle ressourcer, er der hårdt brug for at være med til at skabe en nedgang i våbenproduktionen i hele verden. Befolkningen har brug for, at de ressourcer, der bruges til våbenproduktion, anvendes til andre, mere menneskelige ting.

SF kan på denne baggrund tilsige de radikale en positiv behandling af det foreliggen-

[Ebba Strange]

de forslag i udvalget. Vi håber, at de radikale vil bruge de bemærkninger, de selv er kommet med, også når de – eller hvis de – bliver inddraget i forhandlinger med regeringen om et fremtidigt forsvarsforlig.

Arne Melchior (CD):

Som andre ordførere kan jeg henvise til mit partis indlæg under debatten ved en tidligere fremsættelse af dette forslag. Jeg kan supplere dette med at henvise til vore indlæg og også til andre partiers indlæg, da vi i sidste samling diskuterede et forslag fra mit eget parti, CD, om ændring af våbenloven. Ved den lejlighed blev der ført en ret principiell debat om de samme emner, der er på dagsordenen under dette punkt i dag, og også denne debat kan indgå til orientering for enhver, der ønsker at gøre sig bekendt med partiernes standpunkter, der sikkert er uforandrede siden i fjor.

Jeg må som konklusion af denne henvisning på ny meddele, at CD ikke kan støtte et forslag som det her foreliggende. Vor afvisning begrundes sig i såvel handelspolitiske, sikkerhedspolitiske som udenrigspolitiske betragtninger. Vi tror ikke, at Danmark bidrager til afspænding i verden ved at følge et forslag af denne art, og når de radikale i deres bemærkninger til forslaget siger følgende: »Det er af helt afgørende betydning for vore muligheder for at spille en rolle på dette vitale område, at vi ikke nøjes med i ord at bekæmpe våbenkapløbet«, så er dette en påstand, som jeg ikke tror er rigtig. Der er ingen nationer i verden, som tillægger Danmark krigeriske handlinger. Jeg ved godt, der er enkelte nationer, der giver udtryk for, at vi skulle besidde motiver til sådanne handlinger, men jeg er overbevist om, at de, der påstår det, gør det imod bedre vidende. Det viser sig da også gang på gang, at når der skal sendes fredsbevarende styrker på FNs vegne til et område, er Danmark så afgjort blandt de lande, der fra alle sider anses for at være brugbare til et sådant formål, netop fordi vore absolut uaggressive hensigter er både kendte og anerkendte.

Når vi afviser forslaget, er det altså ikke ud fra et ønske om, at nedrustning ikke skal finde sted. Inden for det sikkerhedspolitiske og udenrigspolitiske, i debatter her i tinget, i udenrigspolitisk nævn og i de beslutninger,

der måtte skulle tages, vil vi til enhver tid støtte, at Danmark bakker op om alle aftaler mellem de afgørende magter og animerer flest mulige lande til at deltage i nedrustningsbestræbelser. Hvis vi et øjeblik havde troet på, at en nedlæggelse af våbenproduktion og våbeneksport fra dansk side ville bidrage hertil, ville vi også støtte noget sådant, men da det ikke er tilfældet, må vi totalt afvise det her foreliggende forslag.

Wilhelm (VS):

VS kan helt og holdent støtte det radikale forslag. Vi synes, det er godt og rigtigt, at man også gør opmærksom på, at definitionen af krigsmateriel skal tage højde for efterkrigstidens udvikling, og at det nok især for Danmarks vedkommende drejer sig om komponenter og know-how.

Når vi kan støtte dette forslag, er det ikke ud fra nogen som helst forventning om, at mængden af våben, produceret i denne verden, skulle blive mindre, hvis forslaget blev vedtaget. Det er klart, at der er andre, der træder ind. Jeg synes, det er en forvriddning af debatten, når nogle har foregivet noget andet. Men det, der ligger i forslaget, er noget, man kunne kalde eksemplets magt. Det er ikke mange fremskridt, der er kommet i denne verden, uden at eksemplets magt i hvert fald har haft en medvirkende vægt. Andet er det såmænd ikke. Eksemplets magt og det, at nogen tør fokusere på problemet oprustning og produktion af krigsmateriel på en måde, som måske vakte en smule opsigt, det er det, der ligger i det, og det er grunden til, at vi kan støtte det.

Jeg synes egentlig godt, man kunne have forholdt sig til de enkelte punkter, og at specielt socialdemokratiet og regeringen måske kunne have forholdt sig til de konkrete punkter. Der er jo nogle af dem, der ikke direkte har at gøre med det totale eksportforbud. F. eks. indføres der i punkt 5 ret til at nægte at medvirke til tilvirkning af krigsmateriel m. v. uden fortabelse af rettigheder – det vil selvfølgelig især sige uden at fortabe retten til dagpenge. Man skal altså ikke kunne påtvinges at stå og producere krigsmateriel, fordi man er anvist til det af arbejdsformidlingen. Jeg synes godt, den socialdemokratiske ordfører og den socialdemokratiske justitsminister kunne have forholdt sig til det

[Wilhelm]

enkelt punkt, som egentlig godt kunne vedtages, uden at det øvrige blev vedtaget, men det vil man altså heller ikke.

Jeg skal til sidst kun sige til justitsministeren, at jeg mener, det er, for at sige det lige ud, det rene sludder, når han siger, at et sådant forslag kun har mening som led i en samlet international aftale om nedrustning. Jeg har allerede begrundet, hvorfor jeg mener, det har selvstændig mening, men derudover er det noget sludder af den grund, at det samme med lige så stor ret kunne siges om den eksportpolitik, om de våbeneksportrestriktioner, som Danmark faktisk praktiserer. Man kunne med lige så stor ret sige om denne forholdsvis restriktive – sådan vil regeringen i hvert fald gerne have det til at se ud, vi synes ikke, den er særlig restriktiv, men o.k. – denne forholdsvis restriktive våbeneksportpolitik, som regeringen gerne roser sig af, at den kun har mening som led i en samlet international aftale om nedrustning.

Det er det sædvanlige med socialdemokratiet: det rådne kompromis, man på et eller andet tidspunkt er nået til – og som i virkeligheden som regel består i at sætte sig mellem to stole – opføres til det mest geniale og det eneste rigtige og det mest ansvarlige, og jeg ved ikke hvad. Det er selvfølgelig det rene sludder. De radikales forslag her er lige så lidt afhængigt af, at det sker som led i en samlet international aftale om nedrustning, som den delvis restriktive våbeneksportpolitik, som Danmark sammen med de øvrige nordiske lande praktiserer, men socialdemokratiet er altså i stand til på den ene side at rose sig af denne våbeneksportpolitik og samtidig sige, at det ville være aldeles ulogisk at gøre det andet, uden at det blev som led i en international aftale.

Poul H. Møller (KrF):

Det foreliggende forslag er utvivlsomt et velment led i det radikale venstres kamp imod alt, hvad der har med krig og kanoner at gøre, og denne intention vil nok kunne følges af de fleste, vil jeg tro. Jeg må imidlertid erkende, at jeg ikke kan overse virkningerne af et sådant isoleret forslag, om det muligvis kan medvirke til at skabe den brede folkelige opinion bag nedrustningsbestræbelserne, som forslagsstillerne henviser til. Det

kan jeg nok have min tvivl om, fordi der jo også i dag er en bred folkelig opinion bag vort medlemskab af NATO, som forpligter os til et troværdigt forsvarsberedskab, og som bl. a. har bevirket, at vi har fået medproduktion af våben og fly.

Kristeligt folkeparti vil ikke afvise, at forslaget måske kunne munde ud i et forslag med blot nogen effekt, men jeg må anføre, at vi har vores tvivl i kristeligt folkeparti. Jeg skal ikke gå i detaljer med forslaget, men blot pege på forslagens punkt 3, hvorefter der skal udpeges et tilsynsråd, der skal føre tilsyn med et i forvejen siddende kontrolorgan. Hvis vi fortsætter på den måde, kan vi hurtigt få en lille pyramide ud af dem.

Som sagt: kristeligt folkeparti er i tvivl om forslagens eventuelle effekt, men vi vil gerne være med til et udvalgsarbejde om det.

Lis Starcke (DR):

Retsforbundet ser gerne, at Danmark kommer til at spille en mere aktiv rolle i bestræbelserne for at sikre en påbegyndende nedrustning, og dér må man vel nok sige, at de små lande kan have en særlig mission. Derfor er vi villige til at se på de radikales beslutningsforslag.

Men vi vil sige med det samme, at vores samarbejde med de øvrige NATO-lande ønsker vi opretholdt, og vi ønsker at opfylde vores forpligtelse.

Vi mener også, at der kan gøres en indsats inden for FN. Vi mener, at det måske er dér, Danmark særlig kunne gøre sig til talsmand for, at man fortsætter de nedrustningsbestræbelser, som dog er foregået igennem en del år.

Vi vil også være villige til at se på, om krigsmaterielanordningerne er tidssvarende. Den gamle lov er overordentlig gammel, og det kunne godt være, at man kunne foretage en revision deraf. Jeg så, at den tidligere justitsminister, hr. Erling Jensen, sagde, at man godt ville overveje, om der trængtes til en fornyelse dér, men han tilføjede dog, at den tekniske udvikling gik så hurtigt, at en ny lov måske ret hurtigt kunne blive forældet igen.

Vi synes ikke, der er noget behov for en udvidelse af våbenkontrollens beføjelser, og deler den tidligere justitsministers bekymring for, at det kan gribe ind på forsvarrets indkøbsdispositioner. Vi ønsker ikke at bringe

[Lis Starcke]

Danmarks sikkerhed i fare, så der er altså tale om en balancegang. Vi ønsker nedrustning, men vi ønsker også Danmarks sikkerhed bevaret.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Jeg vil først sige, at vi har ikke i det radikale venstre haft nogen overdreven forestilling om, at vi skulle få større tilslutning i dag, end vi gjorde, sidst vi havde forslaget fremme. Når vi alligevel genfremsætter forslaget – og ministeren og andre har ret i, at det er en genfremsættelse – så er det, fordi vi anser dette problem for at være et problem, der skal ses i sammenhæng med vores sikkerhedspolitiske diskussion, med vores debat om forsvaret. Man vil lægge mærke til, at samtidig med, at vi her har haft en debat tidligere om forsvaret, og der har været ført forhandlinger mellem partier om en ny forsvarsordning, så har det radikale venstre fremsat et forslag til folketingsbeslutning om fortsættelse af det udenrigspolitiske udredningsarbejde, som blev afsluttet i 1970, det såkaldte Seidenfadenuvalgts arbejde, for at få fortsat de sikkerhedspolitiske internationale sonderinger omkring spændingsproblemerne. Det er ét led.

Et andet led er altså det, vi spiller ud med her. Vi mener, der virkelig er behov for det, ikke mindst fordi vi har at gøre med en lovgivning af så gammel dato som fra 1937.

Et tredje led i sammenhængen er den tilslutning, det radikale venstre har givet til SFs forslag om at iværksætte egentlig freds- og konfliktforskning i Danmark.

Vi mener, det er en samlet sammenhæng, disse ting skal ses i, for at vi kan få den nødvendige folkelige debat om dette emne. Denne folkelige debat er nødvendig, dersom vi overhovedet skal vende udviklingen i international sammenhæng med hensyn til produktion, salg og brug af våben. Alle er åbenbart enige om, at på det felt er der et påtrængende behov. Det, vi åbenbart er noget uenige om, er, hvordan man griber disse ting an. Jeg kan ikke forestille mig, at et land har anden udvej end at starte en sådan debat i sit eget parlament. Derfor mener vi, spørgsmålet om vores våbenlovgivning skal bringes frem, indtil der sker ændringer af væsentlig karakter i den gældende lov.

Det er netop dette ønske om ændringer og ikke det totale krav om absolut at følge alle de punkter, vi har stillet op, der er årsag til, at vi ikke har formuleret et egentligt lovfor-slag og heller ikke som sidst har vedlagt som bilag et udkast til en lov. Vi vil gerne vise vores åbenhed, vi vil gerne have flere i tale i denne diskussion.

Jeg mener, at der selvfølgelig i allerhøjeste grad er problemer forbundet med at tage stilling til, hvilke enkeltdele i en produktion der kan anses for at være egentligt krigsmateriel, men det er netop en diskussion om definitionen, vi har ønsket at få i et udvalgsarbejde.

Der har i 1978 været afholdt en ekstraordinær FN-samling om nedrustning. Konklusionen, den samlede, enige konklusion, på denne ekstraordinære samling blev, at det største problem, verden står over for, er op-rustning. Derfor synes jeg ikke, man kan nægte, at vi er nødt til i de enkelte parlamen-ter at presse på for at danne os et udgangs-punkt for den diskussion. Det er ikke nok at sige, at dette hører hjemme i international sammenhæng; begyndelsen skal gøres her-hjemme.

Vi har ikke i Danmark nogen særlig stor våbenproduktion, det ved alle. Det er ikke os, der er årsag til, at våbenproduktionen eskalerer, men vi bør vise eksemplet, og vi bør gøre det på et tidspunkt, hvor vi ikke er nået for langt. Der er adskillige lande, især de store våbenproducerende lande, hvor våbenproduktionen i sig selv er et befordrende element i retning af konflikter, derom er der ingen tvivl. Vi skal nødig nå dertil i Danmark, at vores sikkerhedspolitiske debat tager udgangspunkt i spørgsmål om økonomi og arbejdspladser. Jeg synes faktisk, det er lidt beskæmmende – og det vil jeg gerne sige navnlig med adresse til socialdemokratiet – at man fra socialdemokratiet hører, at en af indvendingerne mod det radikale forslag er hensynet til økonomi og beskæftigelse. Jeg kan godt forestille mig, med hvilken øget vægt man vil tale om dette problem, hvis der f.eks. sker en fordobling af dansk produktion af krigsmateriel i de kommende år. Det er netop det element i den internationale debat om sikkerhed, det er så farligt at få ind. Nu er vi jo kommet ind i en medproduktion af disse F-16 fly, og jeg tror i høj grad, vi nu skal tage den debat op.

[Bilgrav-Nielsen]

Det var det mere principielle om årsagerne til, at vi har fremsat forslaget. Jeg vil gerne sige tak til de ordførere, som har støttet forslaget, og til de ordførere, som har været lidt betænkelige, men som dog har udtrykt ønske om, at visse punkter i forslaget blev undersøgt nøjere. Jeg vil derudover gerne gøre et par bemærkninger til et par ordførertaler.

Hr. Otto Mørch var jo kortfattet, som andre ordførere var det, og sagde, at man ikke ønskede nogen ændring. Kan hr. Otto Mørch bekræfte, at det også indebærer, at socialdemokratiet ikke vil støtte de synspunkter, som hr. Knud Damgaard fra socialdemokratiet tidligere har været fremme med i forbindelse med forsvarsdebatten, hvor han har talt for en liberalisering af den danske våbenlovgivning, sådan at vi i højere grad kunne producere og sælge frit, end tilfældet er nu? Må jeg tage hr. Otto Mørchs udtalelser som udtryk for, at heller ikke denne tankegang vil socialdemokratiet støtte? Det ville i hvert fald være en tilkendegivelse af positiv karakter.

Hr. Hagen Hagensen siger, at det ville være at forflygtige ministeransvaret, dersom man indfører, forstår jeg, det tilsynsråd, vi taler om i punkt 4 i vort forslag. Vi har ikke ønske om at gennemføre nogen forflygtigelse af noget ministeransvar; vi har bare ønske om ved siden af ministeransvaret og under ministeransvaret at få indføjet en mulighed for, at folketinget med mellemrum på baggrund af en orientering om udviklingen kan få indsigt i, hvad der foregår på området. Dette område må ikke være et tys-tys-område. Jeg mener godt, der kan findes en konstruktion, som opretholder ministeransvaret på området, naturligvis.

Hr. Dohrmann siger – og det er nok det mest paradoksale, der er udtrykt i dag – at produktion af krigsmateriel er tåbelig, men fremskridtspartiet ønsker en ændring af våbenloven, sådan at vi kan producere endnu mere krigsmateriel og gøre det endnu mere frit. Det var indholdet af hr. Dohrmanns udtalelse. Den er ganske pudsigt og måske ganske betegnende for fremskridtspartiets holdning til adskillige sager.

Der blev givet støtte fra fru Ebba Strange og fra hr. Wilhjelm. Jeg takker navnlig for hr. Wilhjelm's bemærkning om eksemplets magt. Vi ved alle, at vi står over for uhyre kræfter med hensyn til produktion og salg af

våben, men vi er nødt til at tage fat et sted og tage fat med os selv.

Jeg vil gerne til sidst sige, at vi er parat til i udvalget at drøfte de indvendinger igenem, man har haft af saglig karakter, og naturligvis også er parat til at lade os nøje med gennemførelse af et forslag, som indeholder færre punkter end dem, vi har peget på. Jeg synes bare, der er behov for, at vi får taget hul på denne sag.

Dohrmann (FP):

Jeg sagde i mit første indlæg, at jeg mente, det var et naivt forslag, og ordføreren for forslagsstillernes indlæg her har nu ikke ændret den opfattelse hos mig.

Jeg vil godt stille et spørgsmål til hr. Bilgrav-Nielsen. Hr. Bilgrav-Nielsen ved, at Danmark har købt nogle F-16 fly. Det kan hr. Bilgrav-Nielsen være modstander af eller tilhænger af, men i forbindelse med det køb blev der placeret nogle temmelig store ordrer her i Danmark. Det er flere hundrede arbejdspladser, det drejer sig om. Jeg vil godt spørge ordføreren for forslagsstillerne for det første, om han ikke er enig i, at gennemfører man dette forslag, så er noget af det første, man stopper, produktion til F-16 fly i Danmark. Er det radikale venstre indforstået med, at de mange hundrede medarbejdere bliver sendt på gaden på grund af dette forslag?

Det næste spørgsmål er mindst lige så vigtigt: tror hr. Bilgrav-Nielsen virkelig, at man stopper produktionen af F-16 fly, fordi Danmark siger nej?

Det er derfor, jeg mener, at det er et naivt forslag.

Det er helt forkert, når hr. Bilgrav-Nielsen ligesom prøver på at give det udseende af, at vi skulle være et parti, som gik ind for, at vi skulle opruste og alt det der. Det har vi aldrig nogen sinde gjort. Det, vi siger, er, at når forholdene nu engang er, som de er ude i verden, så kan det ikke nytte noget, at sådan et lille land som Danmark begynder at komme med f. eks. den slags forslag, som det radikale venstre her er kommet med.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Jeg vil gerne sige til hr. Dohrmann, at vi har da ingen forestilling om, at en eventuel vedtagelse af vort forslag kan stoppe noget,

[Bilgrav-Nielsen]

som er i gang. Der må naturligvis være en overgangsperiode.

Det er pudsigt, at hr. Dohrmann først siger, at produktion af våben er tåbelig, og derefter siger, at vi skal have en lovgivning, der gør det muligt for os at fortsætte ad denne tåbelige vej. Det er det spørgsmål, som rejser sig efter hr. Dohrmanns indlæg, og det er han vejet uden om.

Selvfølgelig kan vi ikke stoppe dansk medproduktion af F-16. Det vil formentlig fortsætte. Vi vil bare have lov til at påpege, at vi ikke vil acceptere, at dansk produktion og beskæftigelse skal opretholdes på grundlag af produktion af krigsmateriel. Vores muligheder for gradvis at koble os ud af den produktion er til stede, fordi vi ikke er nået så forfærdelig langt, i hvert fald ikke i international målestok. Det er det perspektiv, man skal se forslaget i.

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg er enig med de ordførere, som har sagt, at vi har en forholdsvis beskedne våbenproduktion i Danmark, og som følge heraf er den eksport af våben, der finder sted herfra, også beskedne.

Jeg vil gerne føje til, at den har sit udgangspunkt ikke i et ønske om at eksportere, men i et ønske om at have en vis produktion, først og fremmest til vore egne formål.

Det er blevet sagt, at vi kan ikke rigtig rose os af den restriktive våbeneksportpolitik, for den er hyklerisk. Jeg synes godt, man kan tage til indtægt, at dette land ikke ønsker at eksportere våben under nogen omstændigheder til lande, hvor der er krig eller nærliggende risiko for krig, eller til lande, der kunne forventes i en given situation at ville vende våbnene imod os selv. Jeg synes godt, man kan sige, at det er en holdning, som er anerkendelse værd, og at man kan rose sig af den, hvis det er det, man gerne vil have at det skal hedde. Jeg synes ikke, der er mangel på logik i det.

Jeg synes heller ikke, det er ulogisk at sige, at til lande, vi har et forsvarssamarbejde med, som f. eks. de øvrige NATO-lande, eller andre lande, som i øvrigt er venligt indstillet over for os, og som ikke kan forventes at ville vende deres våben mod os eller bruge dem i en aktuel eller nært forestående situati-

on, til de lande vil vi eksportere i beskedent omfang. Jeg synes ikke, det er hyklerisk.

Jeg er blevet spurgt af fru Lis Starcke, om jeg mener, at en ny krigsmateriellov skulle være nødvendig, om der stadig væk er overvejelser i den retning. Jeg vil gerne sige, at vel er den nuværende krigsmateriellov af 1937 lidt gammeldags i sit ordvalg, og det kunne selvfølgelig tale for, at man overvejede at lave lovgivningen om, men den har jo vist sig at kunne fungere, sådan at den rimeligt beskedne både produktion og eksport, der foregår her fra Danmark, har kunnet finde sted, og jeg ser ikke nogen umiddelbar anledning til, at krigsmateriellovningen skal op til en egentlig vurdering og revision i folketinget.

Otto Mørch (S):

Jeg kan gøre det kort. Hr. Bilgrav-Nielsen får mig ikke lokket til at kommentere en udtalelse, jeg ikke har noget kendskab til. Jeg tænker her på hr. Knud Damgaards udtalelser.

Arne Melchior (CD):

Fru Ebba Strange berørte i sit indlæg til slut den situation, at de radikale er eller kunne være inddraget i forhandlinger om et nyt forsvarsforlig, som jo skal være på plads til næste år. Så vidt jeg husker og er orienteret, er de radikale fortsat med i de p.t. hvilende forhandlinger.

På denne baggrund kunne jeg godt tænke mig at spørge forslagsstillerne, om man egentlig kan foreslå forbud mod eksport af våben fra dette land uden samtidig at foreslå – eller i hvert fald støtte – forbud mod import af våben til dette land. Hvordan kan man uden import af våben til dette land deltage i seriøse forsvarsforhandlinger med regeringen eller andre partier? Uden import af våben kan vi næppe opretholde noget forsvar.

(Kort bemærkning).

Bilgrav-Nielsen (RV):

I og for sig kan man vel sige, at hr. Arne Melchior i dag overgik sig selv med hensyn til snedige bemærkninger. Selvfølgelig bliver man nødt til, så længe man opretholder et forsvar, også at have materiel til dette forsvar. Det, vi har talt om i forslaget, er først

[Bilgrav-Nielsen]

og fremmest at undgå eksport af våben fra Danmark. Men det er da indlysende, at vi bliver nødt til, så længe vi har et forsvar, også at have materiel til forsvaret. Det har vi heller ikke modsat os i de forhandlinger, der har været ført indtil nu. Det ved hr. Arne Melchior godt.

Men der er tale om at få startet en debat om våbenproduktion her i landet, om våbenproduktion internationalt, om handel med våben, og jeg tror da nok, hr. Arne Melchior vil indrømme mig, at set på det globale plan er produktion og handel med våben et virkelig stort sikkerhedspolitisk problem.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg er tilfreds med, at forslagens sigte altså hovedsagelig er at starte en debat fremfor at få det vedtaget. Jeg stillede faktisk spørgsmålet ikke bare for at komme med snedige bemærkninger, selv om jeg er glad for denne dag at skulle antegne i min kalender, at jeg har overgået mig selv – det må dog være noget i hr. Bilgrav-Nielsens øjne. Jeg mener, det er alvorligt med henblik på de forhandlinger om forsvarsforliget, der skal i gang igen på et eller andet tidspunkt inden for dette år, at hr. Bilgrav-Nielsen og åbenbart hans parti virkelig tænker sig, at vi skal undrage vore egne allierede at sælge dem de våben, de måtte ønske at købe hos os, medens vi samtidig forventer, at de skal sælge os de våben, vi ønsker at have. Det er vel hykleri, så det batter. Det har vel ikke noget med pagtforhold eller samarbejde eller kollegialitet eller solidaritet at gøre: vi skal ikke sælge dem det, de har brug for hos os, men de skal sælge os det, som vi ønsker at købe fra dem. Så kan man vist ikke mene det ret alvorligt med noget forsvar.

(Kort bemærkning).

Bilgrav-Nielsen (RV):

Jeg synes, at hr. Arne Melchior på baggrund af de sidste bemærkninger åbent skulle vedstå, at våbenproduktion er nødvendig og gavnlig. Det er jo konklusionen af det, hr. Arne Melchior siger. Han vil ikke tage begyndelsen til en reduktion af produktion og handel med våben. Jeg synes, det var en ganske klar opgørelse af, hvor forskellige opfat-

telserne er hos vore to partier, der vel nok er placeret i midten af dansk politik.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om autorisation af låsesmede.

[Af Arne Melchior (CD) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 92. Fremsat 19/3 80).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

Forslaget går i korthed ud på, at der skal udarbejdes regler for autorisation af låsesmede. I marts 1979 var et tilsvarende forslag til behandling i folketinget. Det fremgår af dette beslutningsforslag, at der ikke tænkes på de mere erhvervsprægede aspekter af sagen, men alene på den kriminalpræventive virkning, som en autorisationsordning efter forslagsstillernes vurdering vil have. Jeg vil gerne fastholde forslagsstillerne på denne indfaldsvinkel til sagen.

Ved behandlingen i 1979 stillede den daværende justitsminister en række spørgsmål i relation til forslaget. Der blev bl. a. sat spørgsmålstegn ved, om personer med tilknytning til låsebranchen begik kriminalitet, og om en autorisationsordning kunne tænkes at begrænse en sådan eventuel kriminalitet. Det var disse og andre spørgsmål, som var baggrunden for, at den daværende minister ikke havde taget endelig stilling til spørgsmålet.